

Секція 2

Становлення і розвиток фізичної культури у Стародавньому світі

АТЛЕТИЧНІ ІГРИ ЗАХІДНО-ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я В ЕЛЛІНІСТИЧНИЙ І РИМСЬКИЙ ПЕРІОДИ

Оксана Гречанюк

Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри олімпійської освіти, докторант Львівського державного університету фізичної культури ім. І. Боберського, grecha@ukr.net

Вступ. Традиції античної еллінської атлетики поширилися далеко за межі безпосередньо Стародавньої Греції завдяки процесу великої грецької колонізації та, особливо, після завоювань Олександра Македонського.

Метою нашого дослідження став пошук свідчень про факти існування і особливості проведення атлетичних ігор у Західно-Північному Причорномор'ї та на прилеглих територіях (тобто, на теренах сучасних європейської частини Туреччини, Болгарії, Румунії, України і Росії) впродовж елліністичного та римського періодів.

Методи дослідження. Основною джерельною базою для наших досліджень були епіграфічні написи, монети з агоністичними сюжетами, археологічні і літературні джерела.

Результати дослідження. Аналіз даних історичних знахідок засвідчив факти проведення атлетичних ігор як частини релігійних фестивалів у елліністичний і римський періоди у всіх найбільших містах на берегах Чорного моря, що досліджувалися. Це зокрема: Антонеї Себасти у Візантії; Гермеї, Дарзалії та Александрії в Одесосі; Діоскурії в Месембрії; Северії Німфії в Анхіало; Антіної в Томах; Ахіллеї в Ольвії; Аполлонії (?) в Ольвії і містах Боспорського царства; Гермеї в Ольвії, Горгіппії, Херсонесі; Гераклеї (?) в Херсонесі.

В перших століттях н.е., із встановленням римського панування на території Фракії, агоністичний центр із західного узбережжя Чорного моря зміщується у глибину території. У цей період великі атлетичні ігри проводилися в Перинті (Асклепії, Себереї, Актії Піфії Філадельфії), Філіппополі (Антіної, Александрії Піфії, Кендрисії Піфії), Сердіку (Піфії).

Атлетичні ігри у Західно-Північному Причорномор'ї наслідували традиції найбільших панелінських фестивалів. Особливо популярним на фракійських землях було копіювання Піфійських ігор.

На сьогодні знайдено єдиний стадіон на даних територіях у Філіппополі. Це був стадіон римського типу на 30 000 глядачів.

Програма місцевих атлетичних ігор, в основному, включала популярні давньогрецькі види змагань, такі як: біг на один стадій, подвійний біг, довгий біг, пентатлон, стрибки у довжину, метання диску та спису, боротьбу, панкратіон, кінні змагання. А також менш популярні стрільбу із луку, еуексію та абсолютно не відому в античному світі анкіломахію.

Для відзначення атлетів-переможців у Західно-Північному Причорномор'ї використовувалися корони, вінки, пальмові гілки, посудини. На їх честь встановлювали статуї і карбували написи на каменях. У місцевих агоністичних фестивалях перемагали відомі атлети з інших міст Римської імперії, яким за їх звитягу надавалося громадянство і вагомі державні посади у різних полісах.

Для організації атлетичних змагань на території західно-північних причорноморських міст із багатих і впливових місцевих сімей обиралися спеціальні особи агонифети.